

Scenariusz przeznaczony do realizacji w szkole ponadgimnazjalnej (historia).

Sylwia Owińska
Zespół Szkół im. Pamięci Ofiar Stutthofu w Sztutowie

Temat	Być Polakiem w Wolnym Mieście Gdańsku.
Cel ogólny	Ukazanie sytuacji Polaków na terenie Wolnego Miasta Gdańska w okresie międzywojennym.
Cele szczegółowe	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje sytuację Polaków mieszkających na terenie Wolnego Miasta Gdańska w okresie międzywojennym – przedstawia działania władz gdańskich wobec Polaków – opisuje postawy Polaków wobec działań władz Wolnego Miasta Gdańska – charakteryzuje postawę społeczeństwa niemieckiego wobec Polaków – dostrzega związek pomiędzy postawami Polaków i warunkami życia codziennego
Kształcone umiejętności	<ul style="list-style-type: none"> – analizowanie materiałów źródłowych – wyszukiwanie, porządkowanie i prezentowanie informacji – odnajdowanie i interpretowanie związków przyczynowo-skutkowych – posługiwanie się pojęciami właściwymi tematowi – planowanie własnej wypowiedzi – opracowanie mapy mentalnej, tworzenie drzewka decyzyjnego – komunikacja na poziomie grupy i klasy
Metody i techniki	<ul style="list-style-type: none"> – praca z różnorodnymi źródłami informacji (tekst, mapa) – praca indywidualna oraz zespołowa (sześć grup) – rozmowa nauczająca – wykład – drzewko decyzyjne – mapa mentalna
Środki dydaktyczne	<ul style="list-style-type: none"> – fragmenty przewodnika Janiny Grabowskiej-Chałki, <i>Stutthof. Przewodnik – informator historyczny</i>, Gdańsk-Sztutowo 2004, s. 3-6 – schemat drzewka decyzyjnego – mapa „Kształtowanie się granic Polski w okresie międzywojennym” – arkusze szarego papieru niezbędne do przygotowania mapy mentalnej, małe kartki, markery, klej
Czas trwania zajęć	45 minut
Uwagi	<p>Dobór grup odbywa się losowo, przed lekcją należy przygotować salę do pracy w grupach.</p> <p>Przed lekcją należy przygotować wzór drzewka na arkuszu szarego papieru.</p>

Przebieg zajęć

ETAPY LEKCJI	CZAS	CZYNNOŚCI NAUCZYCIELA I UCZNIÓW
Wprowadzenie	3 min	<p>Nauczyciel prosi o przypomnienie postanowień traktatu wersalskiego wobec Polski oraz pokazanie na mapie przebiegu granic. Prowadzący zwraca szczególną uwagę na postanowienia traktatu wobec Pomorza Gdańskiego i Gdańska, w sprawie utworzenia Wolnego Miasta. Przypomina, iż Wolne Miasto Gdańsk powstało wbrew woli i Polski i Niemiec.</p> <p>Postanowienia traktatu wobec Polski:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Niemcy oddają Polsce Wielkopolskę i Pomorze Gdańskie – Gdańsk zostaje ogłoszony Wolnym Miastem – na Mazurach, Powiślu, Górnym Śląsku zaplanowano plebiscyty, czyli głosowanie ludności na temat przynależności danego obszaru do Niemiec lub Polski. <p>Nauczyciel podaje temat lekcji: „Być Polakiem w Wolnym Mieście Gdańsku” oraz informuje, że analizowana będzie sytuacja Polaków na terenie Wolnego Miasta Gdańska w okresie międzywojennym.</p>
Badanie i przekształcanie (I)	15 min	<p>Nauczyciel dzieli uczniów na grupy i zleca im opracowanie map mentalnych dotyczących sytuacji Polaków w okresie międzywojennym na terenie Wolnego Miasta Gdańska (załącznik 3 – instrukcje dla grup, załącznik 4 – materiał tekstowy i załącznik 5 – propozycje map mentalnych jako materiał pomocniczy dla nauczyciela).</p>
Prezentacja (I)	12 min	<p>Uczniowie prezentują wyniki swojej pracy.</p> <p>Po zakończeniu prezentacji grup następuje wyciągnięcie wniosków:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podkreślenie trudnej sytuacji Polaków na terenie WMG, pozbawianych praw i poddanych germanizacji – utrzymanie trudnej sytuacji Polaków, mimo odzyskania niepodległości przez Polskę – odmiennność sytuacji Polaków na terenie Wolnego Miasta Gdańska w porównaniu z innymi regionami Polski.
Badanie i przekształcanie (II)	8 min	<p>Opracowanie z uczniami drzewka decyzyjnego, dotyczącego postaw Polaków na terenie Wolnego Miasta Gdańska (wzór drzewka – załącznik 1, propozycja jego uzupełnienia dla nauczyciela – załącznik 2).</p>
Refleksja / Podsumowanie	7 min	<p>Nauczyciel zadaje pytanie podsumowujące: Co oznaczało bycie Polakiem na terenie Wolnego Miasta Gdańska w okresie międzywojennym?</p> <p>Należy podsumować wypowiedzi uczniów, podkreślić, że przyznawanie się do polskości było bohaterstwem i świadectwem patriotyzmu.</p>
Uwagi		<p>Następny temat lekcji powinien dotyczyć sytuacji Polaków z terenu Wolnego Miasta Gdańska i Pomorza w okresie II wojny światowej. Można zachęcić zainteresowanych uczniów do przygotowania wywiadów ze świadkami historii znajdującymi się w najbliższym otoczeniu na temat okresu międzywojennego.</p>

Załącznik 1: Schemat drzewka decyzyjnego

Cele i wartości

.....

.....

.....

Skutki

pozytywne	pozytywne
.....
.....
negatywne	negatywne
.....
.....

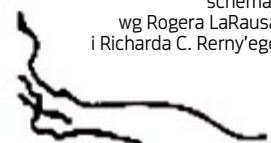
Możliwe rozwiązania

1	2
.....
.....

Władze Wolnego Miasta Gdańska ograniczają prawa Polaków i dążą do pozbawienia ich praw. Jak powinni zachować się Polacy?

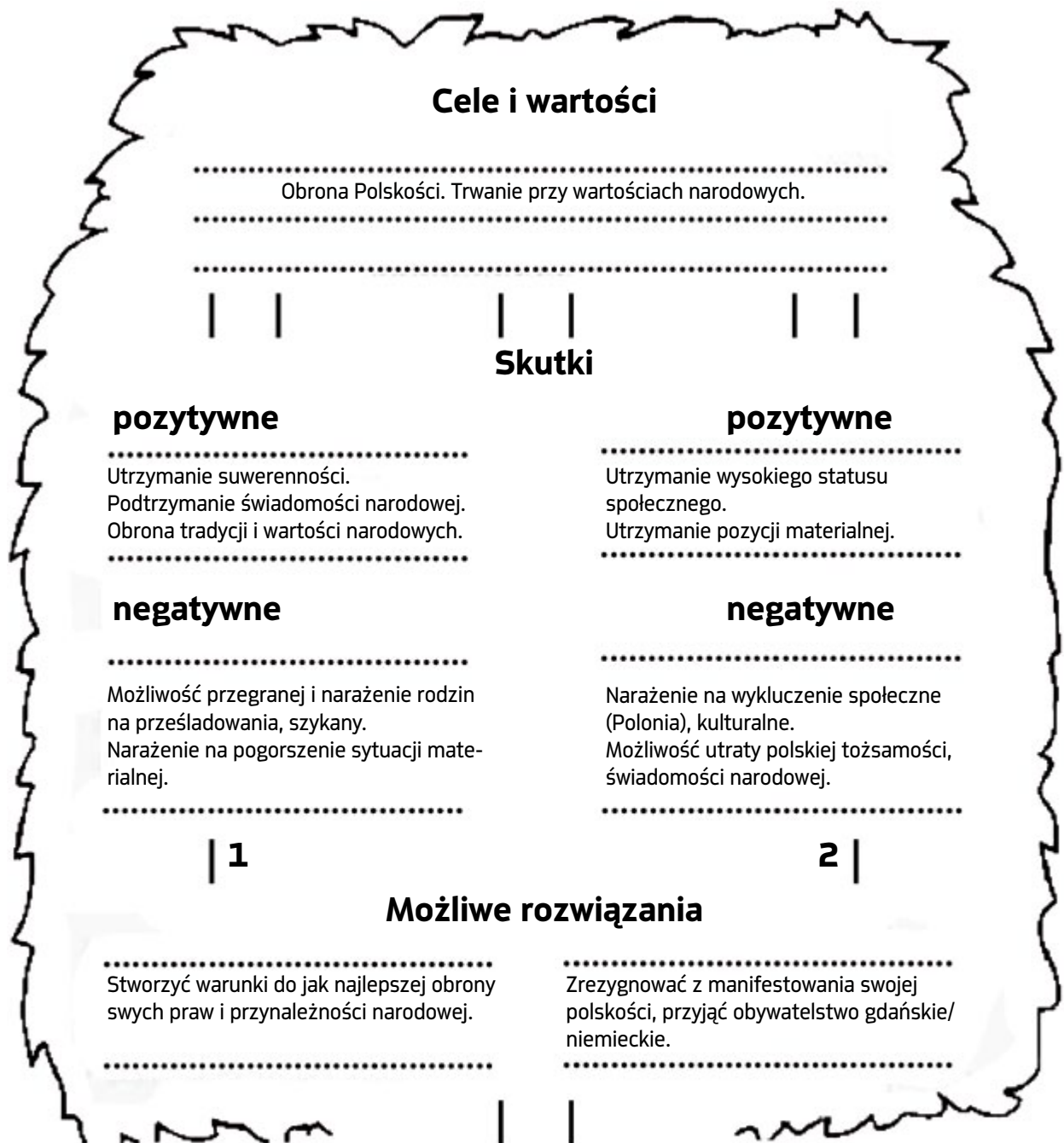

**Sytuacja wymaga
podjęcia decyzji**

schemat
wg Rogera LaRausa
i Richarda C. Rerny'ego

Załącznik 2: Materiał pomocniczy/Propozycja uzupełnienia drzewka decyzyjnego

Władze Wolnego Miasta Gdańska ograniczają prawa Polaków i dążą do pozbawienia ich praw. Jak powinni zachować się Polacy?

**Sytuacja wymaga
podjęcia decyzji**

schemat
wg Rogera LaRausa
i Richarda C. Rerny'ego

Załącznik 3: Instrukcje dla grup**Grupa 1**

Na podstawie tekstu źródłowego z załącznika 4 przygotujcie charakterystykę i prawne aspekty istnienia Wolnego Miasta Gdańska. Wyniki pracy przedstawcie w formie mapy mentalnej.

Grupa 2

Na podstawie tekstu źródłowego z załącznika 4 wymieńcie pierwsze konflikty między władzami Rzeczypospolitej Polskiej a władzami Wolnego Miasta Gdańska. Wyniki pracy przedstawcie w formie mapy mentalnej.

Grupa 3

Na podstawie tekstu źródłowego z załącznika 4 przygotujcie charakterystykę działań władz Gdańska wobec obywateli polskich mieszkających na terenie Wolnego Miasta Gdańska. Wyniki pracy przedstawcie w formie mapy mentalnej.

Grupa 4

Na podstawie tekstu źródłowego z załącznika 4 przygotujcie charakterystykę działań władz Gdańska wobec obywateli gdańskich pochodzenia polskiego. Wyniki pracy przedstawcie w formie mapy mentalnej.

Grupa 5

Na podstawie tekstu źródłowego z załącznika 4 przygotujcie charakterystykę działań i postaw Polaków na terenie Wolnego Miasta Gdańska. Wyniki pracy przedstawcie w formie mapy mentalnej.

Grupa 6

Na podstawie tekstu źródłowego z załącznika 4 przygotujcie charakterystykę postawy społeczeństwa niemieckiego wobec Polaków, zwróćcie uwagę na sytuację po przejęciu władzy przez hitlerowców. Wyniki pracy przedstawcie w formie mapy mentalnej.

Załącznik 4: Teksty źródłowe dla poszczególnych grup.**Grupa 1****Charakterystyka i prawne aspekty istnienia Wolnego Miasta Gdańska**

Wolne Miasto Gdańsk powstało tak wbrew woli Polski, jak i Niemiec. Niemcy domagały się przyłączenia tego obszaru do Rzeszy i pomimo podpisania traktatu wersalskiego, który uważały za narzucony i upokarzający, nie przestawały kwestionować utworzenia Wolnego Miasta Gdańska. Nie mogły pogodzić się też z utratą ziem stanowiących łącznik geograficzno-etniczny pomiędzy Rzeszą a Prusami Wschodnimi.

Wolne Miasto sprzeciwiało się uprawnieniom nadanym Polsce na jego terytorium, Polska zaś protestowała przeciwko ograniczonemu dostępowi do morza.

O ile Polska szybko zaakceptowała nową sytuację i starała się znaleźć dobrą płaszczyznę współpracy, zwłaszcza gospodarczej, o tyle Niemcy od początku istnienia Wolnego Miasta Gdańska robiły wszystko, aby nie stanowiło ono zagranicy wobec Rzeszy i aby jego powiązania polityczne, administracyjne, gospodarcze, kulturalne, a nawet wojskowe z Niemcami były jak najściślejsze. Wolne Miasto Gdańsk, którego ludność w czasie jego istnienia wynosiła od 365 000 do 405 000, było przeważająco niemieckie. Niemiecka ludność miasta szacunkowo obejmowała około 90% populacji.

Wolne Miasto Gdańsk okazało się tworem nieudanym, obciążonym połowicznością rozwiązań prawno-politycznych i konfliktami narodowościowymi. Rozwiązania te od początku jego istnienia wywoływały spory prawne o szerokim zasięgu.

Podstawą prawną istnienia Wolnego Miasta Gdańska były artykuły 100-108 traktatu wersalskiego podpisanego 28.06.1919 roku.

Art. 100 i 101 ustalały granice jego terytorium zajmującego w delcie Wisły powierzchnię 1892 km² z 356 000 ludności, w większości niemieckiej.

Art. 102 i 103 stanowiły, że Wolne Miasto Gdańsk pozostawać będzie pod opieką Ligi Narodów, której przedstawiciel, Wysoki Komisarz, będzie pełnić rolę arbitra w sprawach między władzami gdańskimi a rządem polskim. Ustanowiły również Ligę Narodów gwarantką konstytucji Wolnego Miasta Gdańska.

Art. 104 określał stosunki między Polską a Wolnym Miastem, przewidując zawarcie, przy udziale głównych mocarstw, konwencji między nimi. Konwencja ta miała zagwarantować, że Wolne Miasto Gdańsk zostanie włączone do polskiego obszaru celnego, a Polska otrzyma bez żadnych ograniczeń prawo swobodnego używania portu gdańskiego oraz korzystania z dróg wodnych i urządzeń portowych koniecznych dla eksportu i importu. Polsce przyznano nadzór i zarząd Wisły oraz sieci kolejowej, a także prawo utrzymywania bezpośredniej komunikacji pocztowej, telegraficznej i telefonicznej między portem gdańskim a krajem. Polska otrzymała prawo rozwijania i ulepszania dróg wodnych, urządzeń i instalacji, wreszcie prawo nabywania nieruchomości na terenie Wolnego Miasta. Najważniejsze było jednak zastrzeżenie, iż Wolne Miasto Gdańsk nie będzie dyskryminowało pod żadnym względem obywateli polskich i osób polskiego pochodzenia. Prowadzenie spraw zagranicznych Wolnego Miasta Gdańska i reprezentowanie jego obywateli na zewnątrz powierzono rządowi polskiemu.

Art. 105 i 106 traktowały o sprawach obywatelstwa gdańskiego. Art. 107 dotyczył przekazania własności państwa niemieckiego głównym mocarstwom i podziału tego majątku między Polskę a Wolne Miasto. Art. 108 mówił o zobowiązaniach finansowych, jakie z różnych tytułów będą obciążały Wolne Miasto.

Źródło: Grabowska-Chałka J., *Stutthof. Przewodnik – informator historyczny*, Gdańsk-Sztutowo 2004, s. 4-5.

Grupa 2**Pierwsze konflikty między władzami Rzeczypospolitej Polskiej a władzami Wolnego Miasta Gdańska**

Postanowienia traktatu wersalskiego spotkały się w Gdańsku z gwałtowną i negatywną reakcją ludności niemieckiej. Organizowano liczne wiece antypolskie, doszło do ekscesów i napadów na Polaków.

Pierwsze poważne spięcie między władzami gdańskimi a Polską nastąpiło latem 1920 roku. W wyniku strajku niemieckich dokerów wstrzymany został w porcie gdańskim wyładunek broni alianckiej dla Polski toczącej ciężką wojnę z nawałą bolszewicką. Doszło nawet do ogłoszenia neutralności Gdańska w działaniach wojennych prowadzonych przez Polskę.

Ówczesny Wysoki Komisarz Ligi Narodów Reginald Tower stanął po stronie Gdańska: zarządził zamknięcie portu dla statków z bronią dla Polski. Ostry protest rządu polskiego spowodował interwencję aliantów i uruchomienie portu. Konflikt ten ujawnił tendencję władz gdańskich do realizacji koncepcji uzyskania przez Wolne Miasto Gdańsk całkowitej niezależności będącej etapem przejściowym na drodze do jej utraty na rzecz Niemiec. Dla Polski było to ostrzeżenie, by wobec wrogiej postawy władz gdańskich zawczasu podjąć działania, które zapewnią swobodę korzystania z dostępu do morza.

W atmosferze antypolskiej trwały prace nad projektem konstytucji oraz przepisami konwencji polsko-gdańskiej, która zgodnie z traktatem wersalskim miała określić szczegółowo sytuację prawną Wolnego Miasta Gdańska i dwustronne stosunki. Konwencję, zwaną paryską, podpisano 20.11.1920 roku. Korzystając z ciężkiej sytuacji Polski (trwała wojna polsko-bolszewicka), w zamian za obietnicę pomocy, mocarstwa skłoniły rząd polski do przyjęcia postanowień konwencji w brzmieniu przez nie ustalonym. Stwierdzono tam, że uprawnienia Polski w porcie gdańskim będą realizowane nie wprost, lecz poprzez specjalnie powołaną Radę Portu i Dróg Wodnych złożoną z przedstawicieli strony gdańskiej i polskiej oraz że służba celna w Wolnym Mieście Gdańsku, pomimo włączenia go do polskiego obszaru celnego, będzie wykonywana przez urzędników gdańskich. Oznaczało to, że wykonywanie polskich rozporządzeń przekazano w ręce celników gdańskich pozostających jedynie pod ogólną kontrolą polskich inspektorów celnych. Zasady te były pierwszym, ale nie ostatnim wypaczeniem norm traktatu wersalskiego na niekorzyść Polski i stworzyły pole do licznych sporów.

Zgodnie z konwencją paryską władze gdańskie zobowiązały się przyznać mniejszościom narodowym, językowym i religijnym uprawnienia identyczne z tymi, jakie gwarantowała na swoim terytorium Rzeczpospolita Polska, podpisując traktat mniejszościowy 28.06.1919 roku. Znaczyło to, że obywatele polscy mieli prawo swobodnego przekraczania granicy, przebywania i osiedlania się w Wolnym Mieście Gdańsku, a także prawo wykonywania czynności gospodarczych w handlu, przemyśle, żegludze i nabywania nieruchomości. Władze gdańskie, podobnie jak polskie wobec mniejszości niemieckiej, miały czuwać, aby w prawodawstwie i sposobie prowadzenia administracji nie objawiało się żadne działanie na niekorzyść obywateli polskich oraz innych osób pochodzenia polskiego lub używających języka polskiego.

Rząd polski po długich sporach i dyskusjach wywalczył sobie także wówczas prawo do utrzymywania wojskowej składnicy tranzytowej na Westerplatte.

Źródło: Grabowska-Chałka, J., *Stutthof. Przewodnik – informator historyczny*, Gdańsk-Sztutowo 2004, s. 5-6.

Grupa 3**Działania władz Wolnego Miasta Gdańska wobec obywateli polskich mieszkających na tym terenie**

Polityka władz Wolnego Miasta Gdańska w stosunku do ludności polskiej obejmowała dwa nurty.

Pierwszy wynikał z dążeń do uniemożliwienia unifikacji Gdańska z Polską i wyrażał się ograniczającą interpretacją uprawnień Polski i jej obywateli. Na tym tle dochodziło do licznych sporów, które najczęściej rozstrzygane były przez Wysokiego Komisarza Ligi Narodów na korzyść władz Wolnego Miasta Gdańska. Dotyczyło to przypadków wydalania obywateli polskich i całego kompleksu utrudnień w zakresie osiedlania się, zarobkowania i rozwijania działalności gospodarczej.

Antypolskie akcenty dały się zauważyć również w praktyce administracyjnej, np. w sprawach o nabywanie nieruchomości, w podatkach, konstituowaniu się towarzystw i organizacji, przepisach porządkowych itd. Ograniczono prawo wykonywania zawodu polskim lekarzom i adwokatom, których władze szczególnie się obawiały ze względu na ich dużą aktywność społeczną w środowisku polskim. Dyskryminowano na politechnice gdańskiej polskich studentów, a jej absolwentów na rynku pracy. Wypieranie polskich pracowników z rynku pracy należało do codziennej praktyki gdańskich instytucji i zakładów pracy. Nie uznawano polskich świadectw i dokumentów stwierdzających kwalifikacje zawodowe.

Źródło: Grabowska-Chałka J., *Stutthof. Przewodnik – informator historyczny*, Gdańsk-Sztutowo 2004, s. 8.

Grupa 4**Działania władz Gdańska wobec obywateli gdańskich pochodzenia polskiego**

Drugi nurt antypolskiej polityki Senatu Wolnego Miasta Gdańska odnosił się do miejscowej ludności polskiej posiadającej obywatelstwo gdańskie. O ile obywatele polscy, przynajmniej formalnie, chronieni byli przepisami umów polsko-gdańskich i zawsze mogli odwołać się do pomocy i ochrony Komisariatu Generalnego RP, to położenie miejscowych obywateli narodowości polskiej określały jedynie konstytucja i konwencja paryska. Prawo Komisariatu Generalnego do opieki nad polskimi gdańszczanami było kwestionowane przez władze gdańskie.

W stosunku do tej grupy ludności Senat stosował politykę wypracowaną przez dawny system biurokracji pruskiej. Z jednej strony starano się objąć ludność polską zasięgiem oddziaływania niemieckiej gospodarki, oświaty i kultury, co tworzyło podstawy do dalszego jej germanizowania, z drugiej zaś utrudniano korzystanie z praw mniejszości.

Dyskryminowano obywateli Wolnego Miasta deklarujących swą polską przynależność narodową, zwłaszcza w miejscach pracy. Najbardziej ignorowano prawa mniejszości polskiej w dziedzinie szkolnictwa i używania języka polskiego. Władze wynajdowały różne preteksty i ograniczenia, by nie tworzyć polskich szkół lub polskich klas w publicznych szkołach senackich, nawet jeżeli zgłosiła się wymagana liczba dzieci. Uciekano się do nacisków i gróźb pod adresem rodziców. Tam, gdzie utworzono polskie klasy, utrzymywano niski poziom nauczania.

Obowiązywały niemieckie podręczniki do historii, w których obraz dziejów Polski był całkowicie sfałszowany. Nie dopuszczano do korzystania z polskich pomocy naukowych i podręczników.

Źródło: Grabowska-Chałka J., *Stutthof. Przewodnik – informator historyczny*, Gdańsk-Sztutowo 2004, s. 8-9.

Grupa 5**Działania i postawy Polaków na terenie Wolnego Miasta Gdańska**

W tej sytuacji wielkie zasługi w walce o polską szkołę położyła Macierz Polska, dzięki której powstało szereg szkół prywatnych, z Gimnazjum Polskim i Szkołą Handlową na czele.

Macierz Polska podjęła również akcję zakładania ochronek i zdobywania dla nich lokali we wsiach gdańskich. Starano się, by każda ochronka miała własny budynek służący jako Dom Polski dla Polaków z danej okolicy. Macierz Polska, mimo szykan i utrudnień w działaniu ze strony władz i niemieckich organizacji nacjonalistycznych, była instytucją o szerokim oddziaływaniu na środowisko polskie.

Wielkie zasługi na polu budzenia oraz umacniania polskiej świadomości i patriotyzmu położyło polskie duchowieństwo katolickie. Polscy księża również spotykali się z utrudnieniami w swej pracy społecznej i duszpasterskiej i to nie tylko ze strony władz gdańskich, ale również ze strony wyższej, niemieckiej hierarchii kościelnej.

Źródło: Grabowska-Chałka J., *Stutthof. Przewodnik – informator historyczny*, Gdańsk-Sztutowo 2004, s. 9.

Grupa 6**Postawy społeczeństwa niemieckiego wobec Polaków**

Szczególnie bolesna dla Polaków i zamykająca drogę do jakiegokolwiek poprawnego ułożenia stosunków między mieszkańcami obu narodowości była postawa znacznej części społeczeństwa niemieckiego. Niemcy uczestniczyli w różnego rodzaju wiecach i imprezach rewizjonistycznych organizowanych przez nacjonalistów niemieckich, gdzie wygłaszano antypolskie przemówienia i wznoszono okrzyki „Raus mit den Polacken” [Precz z Polakami!], podczas gdy władze utrudniały organizowanie polskich uroczystości narodowych i religijnych, zwłaszcza w dniu święta 3 maja. W prasie niemieckiej pojawiały się napastliwe artykuły, a na ulicach Gdańska rozrzucano ulotki wzywające Niemców do uniemożliwienia pochodu ludności polskiej.

Codziennie było upowszechnianie dowcipów, wystawianie sztuk teatralnych i wyświetlanie filmów, w których obrażano i poniżano godność Polaków. Dopuszczano się niszczenia polskich flag i symboli. W 1925 roku zniszczono polskie skrzynki pocztowe, co spowodowało protest polskiego Komisarza Generalnego złożony w Senacie. Wynikł z tego długotrwały spór polsko-gdański, którego faktyczną treścią było istnienie Poczty Polskiej w Gdańsku.

Po przejęciu w Niemczech władzy przez hitlerowców i podpisaniu przez Hitlera paktu o nieagresji z Polską w 1934 roku sytuacja Polaków w Wolnym Mieście Gdańsku uległa uspokojeniu i swoistej stabilizacji. Ten stan zawieszenia został gwałtownie zerwany przez gdańskich nazistów jesienią 1938 roku, po odrzuceniu przez Polskę żądań Hitlera, które dotyczyły m.in. włączenia Gdańska do Rzeszy oraz budowy eksterytorialnego połączenia komunikacyjnego przez polskie Pomorze do Prus.

Zastosowano wówczas w stopniu znacznie ostrzejszym wszystkie wypracowane dotąd metody zwalczania Polaków w Gdańsku. Wzmożono dyskryminację polskich pracowników na rynku pracy, prześladowanie szkół i placówek kulturalnych, szykanowano osoby manifestujące swą polską przynależność i stosowano wobec nich naciski policyjne. Hitlerowcy nie poprzestali na tym i uczynili kolejny krok. Wprowadzili terror fizyczny, przy czym głosili hasła rasistowskie i groźby ostatecznego rozprawienia się z Polakami i Żydami.

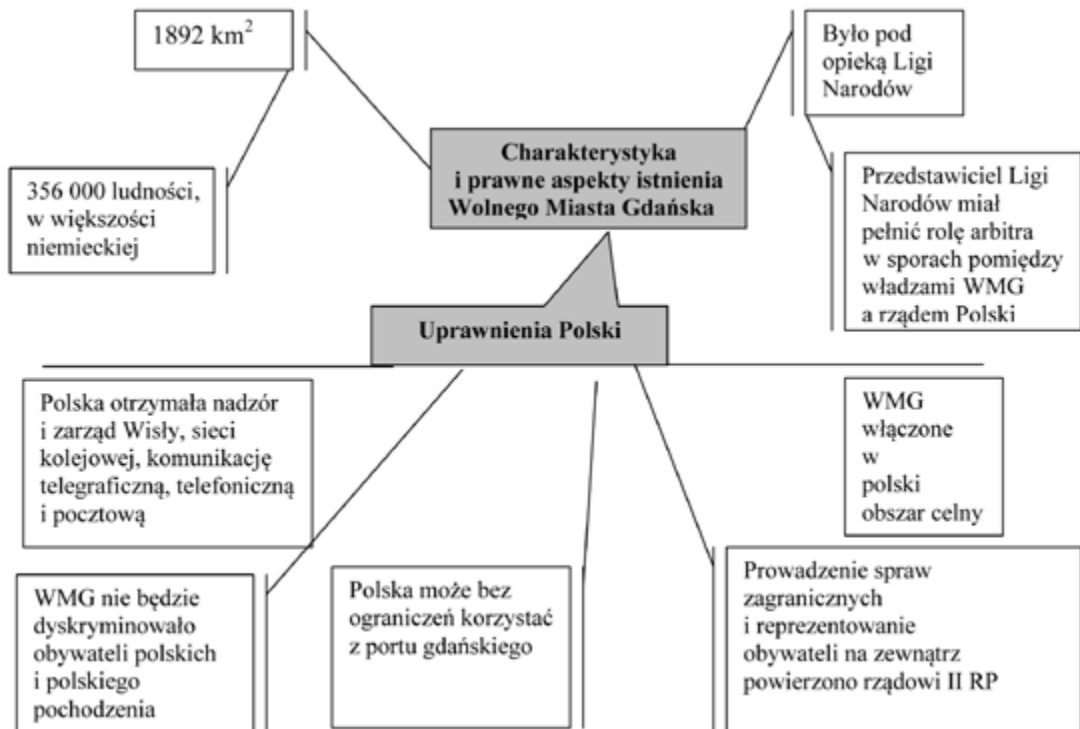
Bojówki SS i SA atakowały polskie instytucje i obiekty handlowe, wybijały szyby i demolowały pomieszczenia. Odnotowywano rocznie po kilkaset napadów i pobic Polaków, a przecież nie wszystkie takie wypadki były zgłaszane na policję. Ta bowiem nie reagowała, a sprawców nie odnajdywała. Szczególnie agresywnie bojówki zachowywały się w stosunku do polskich urzędników, zwłaszcza umundurowanych: kolejarzy, pocztowców, celników. Nie oszczędzały również małoletnich harcerzy. Naziści prowokowali różne incydenty w trakcie obchodów polskich uroczystości narodowych i kościelnych. Niszczyli polskie napisy, profanowali polskie godła i flagi. Zachowania takie spotykały się często z akceptacją i pobłażaniem ze strony społeczeństwa niemieckiego.

Równocześnie nasilił się terror psychologiczny. Częste przemarsze i defilady oddziałów SS i SA, a także wiece i manifestacyjne wizyty dostojników Trzeciej Rzeszy w Gdańsku, miały pokazać potęgę nowych władców.

Źródło: Grabowska-Chałka J., *Stutthof. Przewodnik – informator historyczny*, Gdańsk-Sztutowo 2004, s. 9-13.

Załącznik 5: Materiał pomocniczy/propozycje map mentalnych

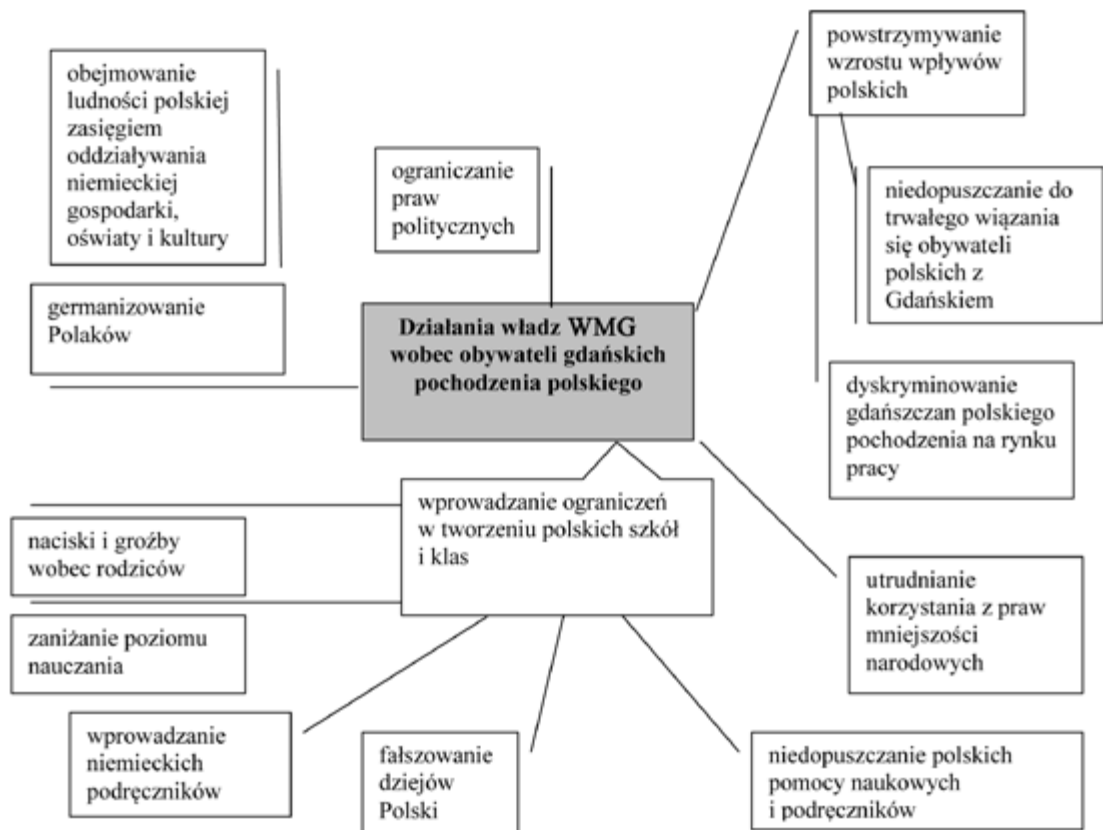
Grupa 1

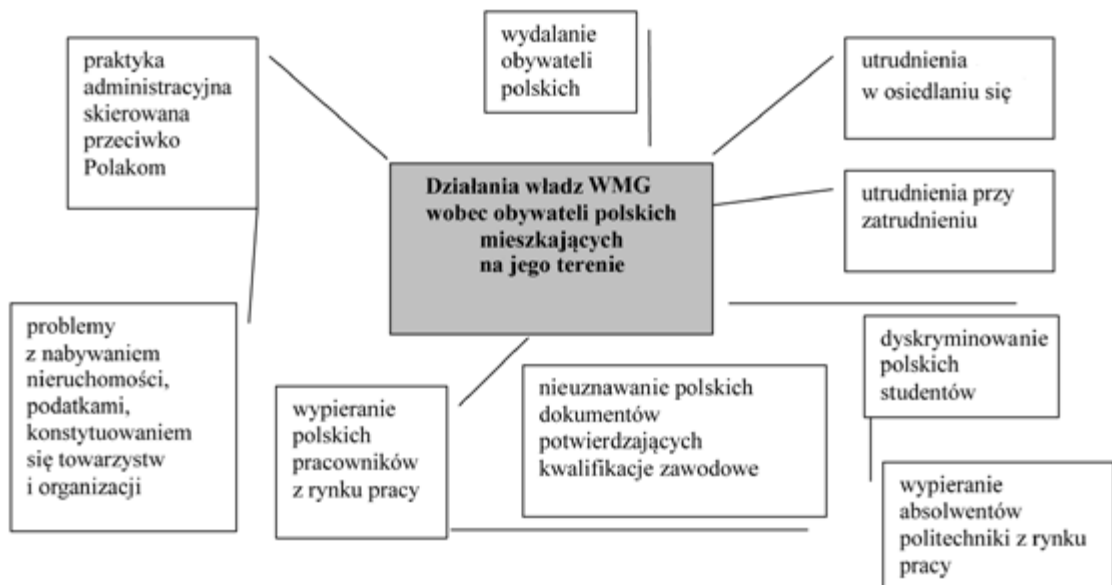
Grupa 2

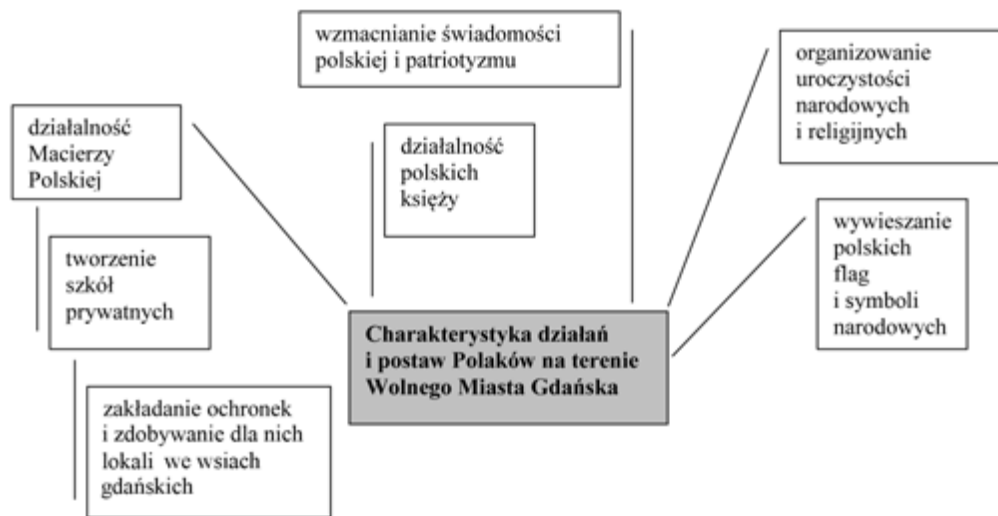
Grupa 3

Grupa 4

Grupa 5

Grupa 6

